

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 30.

Stockholm 6 Augusti 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/4 år... kr. 4: 50 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 »... » 3: 50 1/4 »... » 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramsadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 0/10, 10 ggr 10 0/10, 20 ggr 20 0/10, 50 ggr 25 0/10. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	---

Statens yrkes- och arbetsskola för kvinnor i Basel.

Detta institut, till hvilket som bekant ingen motsvarighet af samma omfattning finnes hos oss, upprättades redan år 1879 på privat initiativ. Det

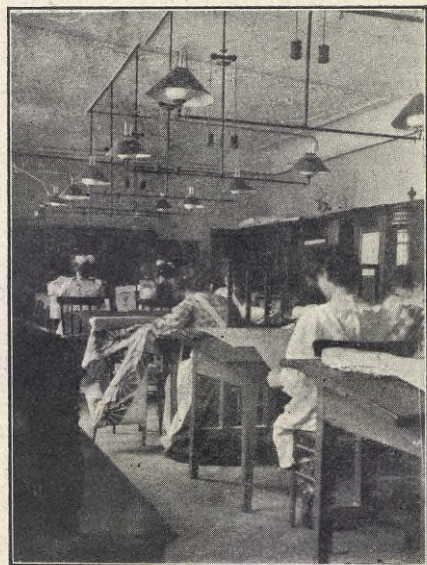
betande föreningens damer tillkallades som sakkunniga, liksom allt framgent vid inspektion och utvidgningar af kurserna.

Redan från början uppställdes två viktiga principer, som alltjämt utgöra grund för undervisningen, nämligen dels att endast minutiöst noggranna arbeten få gillas — inte några lättvindiga för »husbehof» —, dels att hufvudfacken upptaga hela dagen, så att ej som i skolorna elevernas intresse och arbetskraft vanligen splittras på en mängd olika ämnen. Bland första skolårets 188 elever voro flera husmödrar, som begagnade tillfället att fylla bristerna i sin utbildning, och det förekommer ofta, att mor och dotter samtidigt besöka kurserna. Utvecklingen gick oerhördt snabbt, nya fack infördes alltjämt, och lärjungeantalet uppgår f. n. till öfver 3,000 pr år. Äfven från utlandet strömma lärjungar till skolan, och den har tjänat som

var det af mig redan förut nämnda lifskraftiga »Sällskapet för det goda och allmännyttiga», som på detta sätt sökte afhjälpa den brist i praktiska färdigheter hos den kvinnliga ungdomen, som var en nödvändig följd af de stegrade fordringarna på boklig bildning. Flickskolorna måste lägga hufvudvikten på teoretiska kunskapers meddelande och togo dessutom lärjungarnas tid så helt i anspråk, att de vid utträdet ur skolan stodo fullkomligt främmande för de praktiska uppgifter, som ålades dem i eget eller andras hem.

Helt anspråkslöst började de första kurserna i husliga arbeten, som i första rummet afsågo hemmets behof, och det var naturligt, att vid programmets utar-

förebild för en mängd dylika anstalter. Redan 1894 räckte det privata sällskapets understöd ej längre till de nödvändiga utvidgningarna, och nu öfvertog staten hela institutionen. Alltsedan dess äro kurserna afgiftsfria, lärarna, c:a 50 fast anställda, få räkna tjänstear, och en officiell statsexamen avslutar terminen. Skolans uppgift blef nu icke längre inskränkt till utbildning af husmödrar och hjälpredor i hemmet, den utsänder årligen facklärarinnor för liknande arbetsskolor på andra platser och handarbetslärarinnor för allmänna flickskolor. Slutligen tillkommer specialutbildning för kvinnliga yrken, och denna sida af skolans uppgift erbjuder kanske det största intresset för Sverige, där en sådan yrkesskola alldeles saknas.

Hos oss äro ju de unga flickor, som vilja lära ett yrke, hänvisade till privata, ofta dyra kurser, t. ex. hos en sömmerska, modist eller strykerska, där resultatet är beroende af föreståndarinnans pedagogiska duglighet och villighet att lära ut sina yrkesfinter, och om det också är sannt, att ett yrke endast i praktiken riktigt kan inläras, så få nog eleverna hos en noggrann sömmerska t. ex. sällan lägga handen vid viktigare arbeten, i annat fall bli kunderna lätt de mest lidande på systemet. Å andra sidan måste ju arbetet i en stor syateljé bedrivas annorlunda än i en skola, där man har god tid och kan fordra minutiös noggrannhet. De flesta syelever föredraga emellertid arbetsskolan därför, att de där få lära tillskärning, hvilket sömmerskorna ej gärna lära ut. Också klagade dessa till en början öfver skolan, som tog ifrån dem eleverna, men då de i stället fingo bättre utbildade arbeterskor, upphörde kritiken från det hållet. Ja, inom kort kom en anhållan från sömmerskornas fackförening om undervisning i tillskärning. Det blef ett nytt uppslag till en programutvidgning, i det aftonkurser anordnades för arbeterskor eller husmödrar, som äro bundna i hemmet eller fabriken hela dagen, men som med glädje offra ett par lediga kvällar i veckan för att tillägna sig de nödvändigaste husliga kunskaperna. Icke mindre än tusen elever pr år få genom dessa aftonkurser handledning i kläd- och linnesömnad, lagning af kläder, strykning, bokföring och matlagning.

Den egentliga arbetsskolans program omfattar nu 18 fack, nämligen hand- och maskinsömnad med lagning, förfärdigande af dam- och barnkläder, broderier i hvitt och kulört, trikåvaror, modistarbeten, vidare teckning, konsthistoria, räkning och bokföring, modersmålet, hälsolära och sjukvård, matlagning och hus hållning m. m. Kurserna äro afgifts- och valfria, men eleven förbinder sig att regelbundet bevista de valda kurserna, i annat fall återlämnas ej de 5 fr., som vid terminens början deponerats som pant. I termi-

ner på 6 månader äro de olika facken fördelade, och kurserna kunna repeteras af dem, som önska grundligare utbildning. För blifvande lärarinnor tillkomma några ämnen och för deras statsexamen beräknas minst fem terminer.

Under en vandring genom de stora, ljusa lokalerna, som äro förlagda i tre byggnader, får man ett mäktigt intryck af arbetsskolans folkuppfostrande verksamhet. Alla samhällsklasser äro representerade bland eleverna, och en otynggen ton råder öfverallt, icke heller äro lågmälda samtal eller en glad unison sång förbjudna och hindra ej de flitiga händerna. Ehuru döttrarna i välbergade familjer oftast stanna i hemmet utan att, som hos oss, söka sig en egen inkomst, besöker gärna äfven den rika flickan efter skoltiden några kurser och får så en inblick i de många olika uppgifter, som huslig verksamhet omfattar, och en sådan grundlig utbildning står här högt i kurs. Det är alltså ett slags kvinnligt värnpliktsår, ehuru ej obligatoriskt.

Då eleven arbetar för egen räkning och själf bekostar materialet, väljes tyg och snitt efter hvars och ens smak och tillgångar. En stor fördel ligger i rättigheten att medtaga egna kläder till lagning, strykning etc., ty därigenom kommer elevernas arbetskraft hemmet direkt till godo.

Undervisningen i teckning är obligatorisk för några fack och anordnad i direkt anslutning till praktiken. Har eleven en dräkt under arbete, får hon i ritsalen komponera ett garnityr passande till tygets färg och kvalitet och i stil med den valda modellen. Detta för att motverka benägenheten att använda de färdigköpta, ofta smaklösa garnityren, som icke förutsätta några egna idéer. I handarbetskurserna frapperar den högt uppdrifna färdigheten i de finaste hvitbroderier. Däremot kunna färgbroderierna hvarken i originalitet eller konstnärlighet mäta sig med produktionerna i våra fackskolor.

Att en så kolossal institution underhålles af staten kan förefalla oss otroligt, så styfmoderligt som den kvinnliga ungdomens skol- och yrkesutbildning i vårt land behandlas¹⁾. Men det är fullkomligt i stil med skolförhållanden för öfrigt i Schweiz. Bottenskolan, såväl för flickor som gossar, är ju fri, i Basel äfven gymnasiet. Ja, här består skolan till och med läroböcker, skrifmaterial m. m. Fattiga och rika barn besöka samma skola, men åt de medellösa lämnas äfven kläder och mat.

Det förvånar därför ej, att i de kvinnliga arbetsskolorna fruar och flickor ur de mest olika lefnadsförhållanden sida vid sida utbildas för specifikt kvinnliga arbetsområden.

NAIMA SAHLBOM.

¹⁾ Republiken bidrager med $\frac{1}{3}$ af underhållet, resten, omkring 100,000 francs, lämnas af kantonen Basel.

Kvinnorörelsen i Kina.

Om det ännu finns de, som bestrida betydelsen af en reformrörelse i Kina och faran af densamma för Europa, så är det dock ingen, som tviflar på att »Himmelens rike» har vaknat upp ur en sömn, som räckt i hundratals år, och att det nu med uppmärksamhet ser sig omkring på hvad som försiggår ute i världen.

Äfven den kinesiska kvinnan står under inflytande af denna rörelse.

Ända fram till våra dagar har hon lefvat i det fullständigaste beroende. Det fanns inga skolor för henne, ingen andlig värld vid sidan af den materiella. Det skulle aldrig fallit någon af »Himmelens rikets» innevånare in att låta sina flickor åtnjuta någon undervisning, att gifva dem tillfälle till läsning och andlig utveckling.

Af denna grund råder ingen skilnad mellan folkets kvinnor och damerna i de högre klasserna. De förra skilja sig från de senare endast genom den skyldighet till arbete, som hvilar på dem. En kinesisk dam för en mycket enformig tillvaro utan att sysselsätta sig med något, såväl som ung flicka, som sedan hon inträdt i äktenskapet. Mannen frågar henne aldrig till råds i viktiga angelägenheter. Hon intar ingen särskild ställning i samhället. Hennes åligganden inskränka sig till att emellanåt besöka sina och sin mans närmare släktingar.

Men på senaste tiden hafva stora förändringar inträffat i detta sakernas tillstånd. Orsaken till dessa förändringar får man nog anse ligga hos två unga kinesikor, hvilka för några år sedan väckte stor sensation i Paris. De voro döttrar till Kinas dåvarande minister i Frankrike, H:s Excellens Yu-Keng, och det är hans vistelse där med sina båda inlagande döttrar, som är upphof till hela den nya rörelsen.

Ty dessa två unga flickor, hvilkas egendomliga men obestridda fägring väckte ett stort uppseende i den förnäma världen i Paris, lärde sig att förstå och uppskatta de lyckliga förhållanden, under hvilka den europeiska och ännu mera den amerikanska kvinnan lefver. De voro för öfrigt själfva endast halft kinesiskor, deras moder var af amerikansk familj.

Då H:s excellens Yu-Keng återvände till Kina, blefvo hans döttrar uppvaktade hos enkekejsarinnan. Hofvets trånga och formella etikett, de oändligt många regler, som det var nödvändigt att böja sig för, blefvo till ett pinsamt tvång för dessa unga kvinnor. Reformpartiet vann af denna grund i dem två ovärderliga medhjälperskor. Med ytterlig försiktighet, med en ovanlig smidighet och skicklighet lyckades de påverka den gamla kejsarinnan, hvilken ditintills varit själfva inkarnationen af det stillastående, oberörda Kina. Hon insåg nu emellertid själf nödvändigheten af en förändring, hvilken sedan kom att sätta hela världen i förvåning.

De tre år de tillbragte vid hofvet blefvo af största betydelse; det var då de olika reformer beslutades, hvilkas genomförande skall betrygga hela det himmelska rikets framtid.

Men vi skola här endast sysselsätta oss med de reformer, hvilka särskildt angå kvinnorörelsen, och i spetsen för hvilka H:s Excellens Yu-Keng's döttrar gingo. Sedan den yngre systemen emellertid gift sig, hvilar ledningen nu helt och hållet i den äldres hand. Det synes, som om den yngre systemens make skulle stå i opposition mot de nya idéer, som göra sig gällande angående kvinnouppfostran, hvilket dock icke hindrat honom att ingå äktenskap med denna unga kinesiska, som fått en europeisk utbildning.

Kejsarinnans hofdamer hade redan 1902 uppnått, att ett kejsarligt edikt utfärdades, som *tillrådde* de kinesiska kvinnorna att icke låta sina små flickor lida de marter, som åtfölja den pinsamma hophindningen af fötterna, hvilken har till syfte att genom förkrympning åstadkomma den minimalt lilla fot, som är utmärkande för kinesiskorna.

Samtidigt med detta edikts utfärdande bildades föreningar i alla städer i »Midtens kejsarrike» i ändamål att afskaffa detta barbariska bruk. Föreningarnas medlemmar afgåfvo löfte om att låta sina små flickors fötter växa naturligt och att åt sina söner endast gifva sådana kvinnor till hustrur, hvilkas fötter icke förkrympts.

De européer, som känna till Kina och som fått en inblick i hvilken makt familjetraditionerna äro i detta land, skall hafva svårt att tro på möjligheten af en sådan förändring, gällande en nationell sedvänja.

Icke dessmindre äro dessa reformer allvarligt menade, hvilket inses däraf, att enkekejsarinnan 1905 lät sitt första edikt efterföljas af ett vida betydelsefullare, hvilket helt enkelt *förbjöd* förkrympning af fötterna, detta tre år efter sedan hon inskränkte sig till att blott *afråda* saken.

Huru skulle man också kunna förena detta urgamla bruk — hvilket hindrar de kinesiska kvinnorna af de högre klasserna att förflytta sig utan att stödjas af sina kvinnliga tjänare — med den nya roll, som kvinnan är kallad att utföra i framtidens kinesiska samhälle?

I stället för att uteslutande vara hänvisad till hemmet och dess sysslor, besöka nutidens kinesiskor skolor, där det meddelas dem kunskaper och uppfostran.

I november 1904 gaf kejsarinnan befallning om att en fond skulle afsättas för byggandet af en skola efter europeiskt mönster, och hvilken vore afsedd för de unga flickorna vid hofvet. Följande år började denna skola sin verksamhet, och i januari 1907 hade den redan ett betydligt antal elever. Man har funnit, att den måste utvidgas och förläggas till en större lokal, emedan där icke fanns plats för alla de mandarindöttrar, för hvilka det begärdes inträde i skolan.

Ännu en skola, för barn af olika samhällsställning, grundades i fjol i Peking. Barn af alla åldrar tillströmmade, och alla afdelningar fylldes med detsamma.

Vicekonungen Yuan-che-Kais hustru följde omedelbart det exempel, som gifvits af den gamla kejsarinnan, och

upprättade en skola i Tientsin, där stadens unga flickor undervisas efter europeiskt mönster.

Äfven ute i provinserna hafva flickskolor bildats, dit de unga flickorna söka sig massvis, så fort de öppnas, och man behöfver på intet sätt bearbeta eller påverka hvarken flickorna själfva eller deras familjer till att gifva dessa lof att deltaga i undervisningen.

Till och med högskolestudium sökas nu af de unga kinesiskorna.

I Japan hafva kineser redan länge åtnjutit undervisning vid universitetet i Nippon. Nu söka sig äfven de unga kinesiskorna dit, de arbeta med den största ifver, och de japanska professorerna räkna bland dem flere framstående diciplar.

Dessa kvinnliga studenter hafva skrivit och öfversatt en hel del böcker för kvinnovärlden i »himmelens rike», såsom t. ex. *Femminismens uppkomst* och *Den kinesiska kvinnans rätt att själf välja sin make*. Dessa två böcker hafva utgifvits i Shangai, liksom en bok om *Ryska terroristkvinnor*.

Under rysk-japanska kriget var det icke endast kine-

siska studenter i Tokio, hvilka erbjödo sig att öfvergifva studierna för att kämpa mot ryssarna i händelse »midrens rike» skulle komma att intervensera. Det fanns äfven kinesiska studentskor vid Nippons universitet, hvilka erbjödo sig att bilda en sjuksköterskekår och gå ut i fält för att vårda de sårade kinesiska soldaterna på krigsskådeplatsen.

Kineser, som äro patrioter och krigare, bildade kinesiskor, som aspirera på fältsjuksköterskans roll! Låt dem, som ännu tro på ett stillastående, mumieartadt »himnens rike», inneslutet af en ogenomtränglig mur af traditioner och fördomar, tretusende år gamla, låt dem realisera för sig, att dithän hafva nu kinesiska män och kvinnor kommit!

Med detta uttalande slutar mr F. Mury, från franska Cochinchina ofvanstående artikel, hvilken återgifvits i danska »Kvindestemmeretsbladet», hvarifrån vi lånat densamma.

För Kinas förhållanden kan man utan öfverdrift anse, att kvinnorörelsen där sannerligen genomgår en snabb utveckling.

Tidigt uppe.

En ögonblicksbild ur kvinnovärlden, gripen just i den stund, då den trädde fram i sommarmorgonens friskhet ville jag ge åt Dagny, också den ett vittnesbörd om *ny dag*.

Det var i en af Norrlands härligaste trakter, där Ljusnan flyter fram bred och mäktig, omkransad af högresta, mjukt buktande skogshöjder med underbart skiftande skuggor och dagrar, ett trolskt färgspel, som ingen utan den, som varit uppe i nordanland, fått se och njuta.

Morgonsolen är ett godt väckareur, och i mitt soffrum i den norrländska bondgården med sina fem fönster och ljusa rullgardiner hade den fritt och obehindrad tillträde. Klockan var fyra, och det var omöjligt att sofva. Jag föredrog att sitta vid det öppna fönstret, inandas den underbart friska luften och se ut öfver den vaknande nejden, där morgonljuset lekte sin trolska lek med skogens toppar och med blånande djup och skänkte högre färg åt de röda stugorna i byn på andra sidan älfven, där kanske innevånarna ännu sofvo sin lugna sömn, omedvetna om naturens morgonhögtid.

Men hvad var det, som plötsligt rörde sig där nere på landsvägen med egendomlig snabbhet? Det syntes ett hufvud med en röd- och hvitrutig snibbhalsduk och därtill en kraftig gestalt i blårandig bomullsklädning, en välkänd dräkt från forna tider bland Sveriges allmogekvinnor. Men hon, som riktigt tycktes ha beva-

rat den gamla typens enkelhet och styrka, rörde sig framåt ej i den gamla sakta och stadiga stilen, utan med en ny och förunderlig snabbhet, hvars förklaring den mellanliggande gärdsgården för ett ögonblick hindrade mig att finna. Snart varnade jag dock det moderna hjälpmedlet, velocipeden, som hade satt fart i denna kvinnorörelse. Fram gled hon, den svenska bondkvinnan, rak och säker med sin gammaldags snibbhalsduk och sitt moderna rörelseverktyg, en egendomlig karaktäristisk förening af gammal och ny tid.

Tidigt uppe var hon. Det arvet hade hon tagit med från gamla goda seder. Hvad hennes ärende var, och hvart hennes väg förde, vet jag ej. Hon lyste och försvann, men lämnade kvar i mitt sinne både ett minne och ett hopp, ett minne af forna tiders svenska kvinna med sin morgontidiga, idoga verkningslust och sin sunda enkelhet, men också ett hopp, att den nya tiden ej skall beröfva den svenska kvinnan hennes enkla kraft, utan att hon mer och mer skall lära att hata öfverkulturens förslappande förfining och osunda hetsjakt, lära att hata sena kvällens kraftödande vaka i nervöst arbetsjakt eller i nöjenas virfvel och i stället i ljus morgonfriskhet och enkel naturlighet lefva lifvet, buren framåt med ny snabbhet till ny och rik utveckling genom den moderna kulturens mångartade hjälpmedel.

INA ROGBERG.

Bref från Amerika.

Boston den 29 juni 1908.

Ett kvinnoparlament.

Ett kvinnoparlament kan man kalla den kongress, som hvartannat år hålles af »The General Federation of Women's Clubs» i Amerika, och som f. n. för nionde gången sammanträder i Boston. Den okunnige främlingen stirrar kanske till en början förvånad och halft road på dessa flockar af ljusklädda kvinnor med sina fladdrande föreningsband i brokiga färger, som strömma ut från hotellen och fylla det moderna Bostons vackra gator. Men må han följa dem till deras mål, »The Symphony Hall», det stora konsertpalats, som utgör kongressens mötesplats, och må han där blicka ut öfver detta sommarljusa haf af tusentals kvinnor, ett haf, som tyckes i ständig svallning på grund af otaliga solfjädrars flitiga rörelse, eller uppe på den likaledes uppfyllda plattformen, dekorerad som en leanda trädgård, och må han slutligen lyssna och lyssna länge. Måhända skall det då gå honom, som det gick undertecknad — förvånningen, skepticismen bytes i beundran, man känner sig underligt gripen, värd och imponerad. Ty hvad är det, som eldar dessa Amerikas bästa, intelligentaste kvinnor till en vältalighet, som täflar med den mest tränade parlamentsledamots? Är det manne harm och förtrytelse öfver att, trots 60 års oafbrutna, väldiga ansträngningar, ännu — i ett land, som framför andra skryter af att vara styrdt af hela folket — undanhållas det medborgarskapets första privilegium, rösträtten, som utan betänkande skänkes åt den okunniga pöbel från gamla världens mest försummade landsändar, som årligen sprides öfver landet — är det m. a. o. för att poeka på egna rättigheter och klaga öfver egna förspillda möjligheter att tjäna stat och medmänniskor, som många af dessa kvinnor rest dagar och nätter från sina stater i den fjärran Södern och Västern? Nej, långt därifrån! Krafvet på rösträtt finnes där, men det är så klart, så odisputabelt, att inga ord behöfva spillas därpå! Det fyller hela atmosfären som ett väldigt, flammande frågetecken öfver en af tidens största obegripligheter.

Hvad man diskuterar, hvad man framlägger är emellertid inga passiva önskemål — utan praktiska planer och resultat, ingripande i hela samhällets välfärd. Man ser här representanter för en organisation, hvars make världen säkerligen aldrig skådat, en jätteorganisation af ett helt lands kvinnor, utan afseende på politisk eller religiös åtskillnad, utan någon som helst egen fördel i sikte, uteslutande med det stora målet att använda sitt inflytande, sin tid, sin intelligens, sina pengar till att hålla samhällets moraliska ansvarskänsla vid lif, att stödja goda företag och bekämpa dåliga, egoistiska uppsåt. Det kan utan öfverdrift sägas, att det knappast finnes ett enda humanitärt framsteg i Förenta staterna under de två sista decennierna, som ej åstad-

kommits eller påskyndats af kvinnoorganisationernas ansträngningar.

Kvinnoklubbar ha funnits i Amerika sedan 1850-talet, men det är först sedan de på 80 och 90-talen sammanslöto sig i federationer samt de senare i ett stort nationellt förbund, som de vunnit den styrka och betydelse, som organisation öfverallt medför. Nu finnas i Amerika öfver 5,000 klubbar och 46 statsfederationer med ett sammanlagdt medlemsantal af närmare en million. De enskilda klubbarna upptaga allt efter lokala behof ett eller flera arbetsfält, men genom federationen, som medium uppnås likväl en hög grad af enhetlighet och samverkan. Hvarje stat har sina ständiga kommittéer, hvilka ha sin motsvarighet i det nationella förbundets kommittéer. Förbundets motto är: »Unity in Diversity», och helt säkert har det varit en af senare års mäktigaste faktorer att utplåna den af lokalpatriotism underblåsta ömsesidiga misstänksamhet och afvoghet, som länge rådt mellan republikens till intressen och karaktär så olikartade stater.

Hvari består då denna kvinnornas insats i det sociala framåtskridandet, hvilken nyligen föranledt följande yttrande af en framstående ämbetsman, »att medan männen tvistat om pänningfrågor, ha kvinnorna skyddat och vårdat mänskligheten»? — Låt oss börja med folkbildningen. De flesta klubbar voro från början litterära, d. v. s. åsyftande medlemmarnas intellektuella själfkultur. Men i och med insikten af bildningens värde föddes också önskan att sprida den till andra. Sålunda har i detta folkbibliotekens förlofvade land ensamt kvinnoklubbarna, förutom att de bekostat uppförande af biblioteksbyggnader rundt om i landet, uppsatt vandringsbibliotek, omfattande öfver en half million böcker, och i många stater ha kvinnorna varit pionärer på detta område. Först senare ha myndigheterna väckts till erkännande och endera öfvertagit biblioteken eller gifvit anslag därtill. Att det ibland kan dröja, innan vederbörande öfvertygas, framgår af att då härom året Illinois' kvinnor hembjödö staten sina bibliotek på 10,000 böcker med villkor att en »Library Extension-lag» kom till stånd — afböjdes anbudet.

För konstens popularisering i Amerika ha kvinnorna ett brinnande intresse. Sålunda sändas tusentals reproduktioner af konstverk genom deras försorg till skolor, fabriksklubbar, anstalter samt isolerade landt-hem, och vandringsutställningar af originaltaflor ombesörjas i stor skala. Men de stanna ej härvid. De äro outtröttliga att predika budet: »god konst eller ingen konst», när det gäller deras städers och samhällets försköning och utvidgning. Deras mål är att erhålla ett ständigt estetiskt råd af sakkunniga i hvarje

stad — men äfven utan detta ha de lyckats frambringa förvånande förändringar i sina respektiva samhällen. Träd ha placerats utmed gator och vägar, och särskildt omkring skolor och anstalter har allt fult och skymmande bortröjts och vackra anläggningar intagit dess plats. — Härifrån är blott ett steg till den passion för skogshushållning samt skydd af naturens och historiens märkesplatser, hvilken f. n. som en väldig våg går öfver landet, och som i kvinnorna har sina mest energiska anhängare. Det är de, som ifrigast arbetat för lagskydd på detta område samt utverkat att statsinspektörer för skogarna tillsatts. Ett officiellt erkännande härför kom, då mrs Decken, ordförande i kvinnoklubbarnas nationalförbund, utsågs, att som ensam kvinlig medlem deltaga i den enastående konferens af Förenta staternas guvernörer, som president Roosevelt för några veckor sedan sammankallade i Washington för att diskutera medlen att bevara landets naturliga resurser.

Det skulle taga mig för långt att redogöra för allt hvad kvinnorna uträttat i fråga om reformer rörande barnens uppfostran och vård. Bättre skollagar ha kommit till stånd, ingående undersökningar ha föranstaltats beträffande barnens regelbundna skolgång, deras hälsotillstånd, deras arbetsduglighet vid slutad skoltid etc. Vidare ha kvinnorna i en mängd stater fått infört slöjd och huslig ekonomi samt kindergarten i folkskolorna. Och hvad beträffar behandlingen af försummade och vanartade barn, så är det ett faktum, att det är till största delen kvinnornas förenade bemödanden, som framkallat den nu af hela världen kända och beundrade reform, som innebäres i barndomstolarna och det därmed förbundna öfvervakningssystemet.

Nu gäller den hetaste striden utplånandet af det fria Amerikas största skamfläck, barnaslaveriet. Kanske var det den pågående kongressens mest betydelsefulla ögonblick, då senator Beveridge från Indiana i flammande ordalag uppdrog den skakande bilden af en million barn från 5—14 år, som i detta land och i denna stund träla 12 à 14 timmar natt och dag, beröfvade barndomens fröjder och hemmets och skolans vård, utsatta för de mest ödeläggande inflytelser på förstånd, fysik och moral. Skall någon kunna utverka ett bättre tillstånd i detta afseende, så är det säkerligen denna stora organisation af Amerikas bästa kvinnor, hvaraf majoriteten själfva äro mödrar. De ha redan i många stater genomfört bättre skyddslagar, men erfarenheten visar, att fabrikanterna trots lagen fortsätta

att förskaffa sig den billiga arbetskraft, som deras kolleger i andra stater lagligen använda. Här hjälper blott *ett* medel: en nationell lag. Den är okonstitutionell, svarar man. Men, som ofvannämnde talare yttrade, det finnes redan tjugotals s. k. okonstitutionella lagar beträffande skydd af handel och industri, mot hvilka ingen någonsin opponerat sig. »Barnskyddslagen strider visserligen icke mot den konstitution, som skrefs af Nya Englands frihetsälskande nybyggare, nej, den strider blott mot deras öskningar, som taga konstitutionen till sköld för sin egen brottsliga vinningslystnad.»

Men, frågar kanske någon, hur kunna rösträttslösa kvinnor stifta lagar? Det är sant, de kunna icke göra det utan männens medverkan — men hvad de förmå är att på eget bevåg och egen bekostnad införskaffa bevismaterial och skriva därpå grundade motioner och lagförslag, som annars länge måst vänta på att se dagen. Detta göres också i stor omfattning härute, och motionerna anförtros åt pålitliga politiker. Och så tungt vägande betraktas kvinnoorganisationernas stöd och samtycke, så betydelsefull deras makt att genom pressen inverka på allmänna opinionen, att numera ingen parlamentsledamot försummar att söka deras bistånd, när det gäller en ädel, människovänlig reform. Som ett exempel må anföras, att den nationella lag, som nyligen antagits mot förfalskning af födoämnen, »the pure foodlaw», tillkommit uteslutande till följd af kvinnornas ansträngningar.

I sanning, kvinnorna härute ha redan i lif och handling omsatt, hvad i andra länder är blott en till leda upprepad fras — att utsträcka sin kvinnliga gärning, fältet för sin speciellt kvinnliga begåfning, — för sin moderskänsla — från det enskilda till det stora hemmet, samhället. De ha redan börjat taga aktiv del i den af alla rättänkande amerikanare förda kampanjen mot den korrumperade offentliga administrationen. Hvarje statsfederation af kvinnoklubbar har nu sin »Civil Service Reform League», och när de beskyllas för att sålunda mot sina grundsatser idka politik, svara de: detta är icke politik utan religion — medborgarens plikt att vårda om fosterlandets heder och välfärd.

Jag vill sluta med att upprepa ett yttrande af en högt ansedd pedagog och fosterlandsvän: »Hvad detta land behöfver, är flera kvinnoklubbar, flera konferenser af mödrar, flera nationella kvinnoförbund, ty i kvinnornas organisation ligger republikens moraliska och intellektuella framtid.»

C. v. K.

MEDARBETARE I DAGNY.

Bland de framstående kvinnliga pennor, som ställt sig till tidningens förfogande, märkas bl. a.: *Gertrud Adelborg, Signe Bergman, Hilma Borelius, Emilia Broomé, Frigga Carlberg, Lotten Dahlgren, Ellen Hagen, Kerstin Hesselgren, Ann-Margret Holmgren, Kerstin Hård af Segerstad, Anna Höjer, Tyra Kleen, Sigrid Leijonhufvud, Gurli Linder, Anna Lindhagen, Ellen Lundberg, f. Nyblom, Agda Montelius, Anna M. Roos, Anna Rylander, Hilda Sachs, Hilma Söderberg, Elna Tenow, Lydia Wahlström, Anna Whitlock.*

Litteratur.

Hans Larsson: Idéer och makter. C. W. K. Gleerups förlag. Lund 1908.

Det finnes rätt mycket i Hans Larssons bok »Idéer och makter», liksom i flertalet af hans föregående, som anger, att han afser att framträda främst som lekman, främst som filosof i mer vid bemärkelse, främst som författare utan vidare — icke så mycket som professor, som fackman, som filosof i inskränkt, i akademisk bemärkelse. Detta är nu, enligt undertecknads afgjorda förmenande, en verklig förtjänst — han »förstår», att en författare — för att äga betydelse — måste vara icke-fackman, lekman — människa. Huruvida han konsekvent *är* hvad han afser att vara (eller: huruvida hans »afsikter» äro fullt allvarliga, djupt, omedelbart grundade) är en annan sak.

»Allt vårt lif, äfven i dess högsta former, kan komma att smaka fack, och därmed är det alltid i någon mån skadadt», skrifver han i »Det hela», en uppsats, hvilken, jämte »Det intuitiva ömdömet giltighet», intar en i dubbel mening central plats i den bok, som föreligger. Detta uttalande bestyrker den föreställning om hans afsikter, som nyss angafs, på samma gång som det yppar en viss klenrogenhet beträffande möjligheten af ett fullt och klart realiserande af det icke-fackliga — af det rent mänskliga. Öfver hufvud taget är detta uttalande, liksom de flesta af hans uttalanden, till sin både inre och yttre form prägladt af en viss *försiktighet*, som ofta verkar just (andlig) klenmodighet, och en viss *pedagogisk förtänksamhet*, som kanske understundom aflägsnar honom från realiserandet af sina nyssnämnda afsikter. Eller är det icke så, att detta tillägg, (»vårt lif») »äfven i dess högsta former», yppar klenrogenhet, tvifvelsmål angående tillvaron af dessa samma högsta former, är det icke något visst af en nästan fackmässigt pedagogisk förtänksamhet i ett sådant fullständigande tillägg. Icke som om en författare behöfde förlora sitt mest egentliga genom att vara undervisande och lärande förmedels sin produktion. T. o. m. en ren lyriker — och allt *egentligt* författarskap har en kärna, en underström af lyrik — kan, till sin verkan, vara undervisande; han blir så genom konsekvens i motivval, genom hänsynslös uppriktighet mot sig själf, genom en rätt hänsynslös hållning gentemot allmänheten som sådan, kort sagdt, genom att vara representativt mänsklig, i högre mening. Men det är en annan sak att vara blott pedagogisk, det är att verka (synas) undervisande, utan att egentligen vara det, utan att åstadkomma den verkan, som är det representativt mänskliga, det djupt exempelgivande förbehållen. Detta är också t. ex. hvad som kanske främst skiljer Sokrates och Platon åt, det är med tanke på denna skillnad, man kan förstå, hvar-

för den förre, i verkligheten, är så oändligt mycket mer betydelsefullt verkande än den senare. Hans Larsson har i ett par uppsatser, »Platon som polemiker» och en annan, betonat sin uppskattning och vördnad särskildt för Platons metod. Man får nu också lof att erkänna, att Hans Larsson tämligen genomgående röjer en med Platon gemensam tro på »idévärldens» makt. Hvad denna hans »idévärld» närmare innebär, huruvida den icke är af en väl abstrakt karaktär, är kanske svårt att komma på det klara med. I alla händelser är Hans Larsson, genom sitt fasthållande vid denna idévärlds maktfullkomlighet, höjd, långt, öfver all empirisk dumdristighet och öfver all hvardaglig påkslagspolitik, såsom framgår t. ex. just af »Platon som polemiker» och af uppsatsen om »Skönlitteraturens frihet».

Genom sitt långsamt, fram och tillbaka, utredande, mjukt förekommande språk, äfvensom genom de flesta af sina sympatier, är och förblir Hans Larsson emellertid just pedagog, d. v. s. yrkesmässigt undervisande, om ock ej i en alltför inskränkt bemärkelse. Hans afsikter gå ju, som sagdt, ofta i en annan riktning, och man vill dessutom gärna ana, att han understundom, om ock oklart, visar sig äga något af den lyriska underström, som hör det representativt mänskliga till — i alla händelser röjer han ofta, afgjordt, känsla för det rent, intensivt lyriska. Att, som Hans Larsson gör, på tal om lifvets mening, citera en poesi af Ola Hansson, detta vittnar om känsla för hvad som är verkligt uttrycksfullt, ej blott talesätt, det vittnar om uppskattning af det icke-fackliga, af det blott och bart rent mänskliga. Detta blir också fallet med många af hans sympatiuttalanden för Nietzsche. Det är tydligen en rätt varm känsla för lifvet som sådant, som leder honom att referera, som följer: »Den objektivitet, Nietzsche vill åt, är den som förhåller sig rent ointresserad, kallt betraktande. Den finnes icke, säger han, och finns den har den icke, med rättvisa att göra. Tvärtom, den som icke själf har en vilja, den är icke skickad att bedöma lifvet. Han står utanför och förstår det icke. Utan tvifvel har Nietzsche rätt i detta: kan icke rättvisa finnas där det finns en vilja, så kan den öfverhufvud icke finnas» etc. etc.

Också, då Hans Larsson talar om »det intuitiva ömdömet giltighet», om instinktens förmåga af urskillning o. d., söker han hafva lifvet, i dess helhet, för ögonen. I denna riktning har han verkat så på många öfvertygande, att nämnda begrepp, redan genom hans bok »Intuition» (1892), vunnit burskap inom vår populärvetenskapliga litteratur. Inom skönlitteraturen däremot har det ju alltid funnits människor, som haft blick för dessa själsförmögenheter, som Hans Larsson afser. Hvad Hans Larsson med begreppet

intuition egentligen afser är för öfrigt, från rent mänsklig, innerlig synpunkt, ej så alldeles klart. Han framhåller visserligen, att intuitionisten ej får lof att vara alltför mycket »slaf under sina generalisationer», men som exempel på intuition anför han bl. a. om dömen af högst allmän och generalisationsartad karaktär. Det är tydligen icke då så mycket fråga om hvad man kan benämna poetisk intuition. Detta blir klart, om ej förr, så åtminstone då han anför Spinoza som intuitionist; som det synes, äfven Kant. En så, alljämt med termer och generalisationer sig, strängt, schematiskt, rörande filosof som Spinoza kan ej gärna hafva bruk för intuition i mer vid bemärkelse; en sådan som Kant ej heller. Ser man noga efter, torde man finna, att Spinoza betraktar intuitionen som blott hjälmedel eller slutresultat vid rent fackliga, strängt filosofiska beräkningar och utredningar. Hans Larsson synes ofta nog vara långt ifrån fri från att dela denna eller en liknande uppfattning.

Vi äro sålunda tillbaka vid den föreställningen, att Hans Larsson, trots vissa sina afsikter och tendenser, dock, hufvudsakligen, är och förblir fackman, fackmänniska — och nu särskildt pedagog. Som sådan är han otvifvelaktigt mycket framstående. Han undervisar skickligt om en mängd saker, som för en kultiverad person äro särskildt viktiga att känna till. Huruvida det sedan är en förtjänst att vara kultiverad, är något som här lämnas därhän. Han undervisar

om filosofi, om filosofer, om »Nation och stat», om »den logiska känslan», om Björnsons »Daglannet» och om mycket annat; han redogör med smidig och vig intelligens, och med bred kunskap i föreliggande ämnen, för hvad som sagts om det ena och det andra och för hvad som, till slut, med bibehållande af »sund» och försiktig klarhet, är att tänka om saken. Hans framställningssätt, flytande, fint kåseriartadt, må vara någon gång intimt släpande, erbjuder minsta möjliga motstånd för en läsare, som är någorlunda bildad, men ej lefver med alltför stark intensitet. Det är, med sina diskret samtalsartade, ofta mjukt förekommande och sakta skimrande, korta satser eller längre perioder, tillräckligt egenartadt för att kunna starkt fångla en bildningshungrande läsare, utan att ändock djupare besvära, möda eller uppjaga honom; tvärtom, författaren förstår att hela tiden bibehålla honom, ej uppskakad, utan i en, så att säga, bekväm och försiktigt behaglig ställning.

»Idéer och makter» har ett omslag af klart, hvitt papper med titelbokstäfverna i flammande rött. Detta är vackert. Men kanske hade det passat bättre med titeln på annat sätt: som del af en svagt röd, blott helt försynt framträdande, prydligt formad marmorering, på jämn gråhvit botten — kanske hade omslaget så blifvit mer adekvat för författarens egen inre färg.

G. O. ADELBERG.

Lärarinnors rätt att aflägga universitetsexamina.

Läroverksöfverstyrelsen tillstyrker under vissa förbehåll.

Hos k. m:t petitionerade under år 1906 en del f. d. elever vid högre lärarinneseminariet därom, att k. m:t måtte förordna, att godkänd afgangsexamen från nämnda seminariums tredje årsafdelning måtte på samma sätt som studentexamen berättiga till inskrifning vid universitet och afläggande af akademisk examen. Öfver ifrågavarande petition har k. m:t infortrat yttranden förutom af de akademiska myndigheterna jämväl från öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Läroverksöfverstyrelsen, som tidigare till k. m:t anmält, att styrelsen ansåge sig böra anstå med utlåtande, intill dess styrelsen inkommit med infortrat förslag i fråga om förändrad organisation af högre lärarinneseminariet, har nu, sedan styrelsen i maj afgifvit sistnämnda förslag, inkommit med yttrande rörande petitionen. Enligt omorganisationsförslaget skulle seminariet omfatta två kurser i följd, en lägre omfattande två ettåriga afdelningar, en högre, tvåårig.

Då seminariet genom den ifrågasatta omorganisationen skulle för samtliga elever blifva fyraårig, då vidare i den högre kursen tillfälle skulle beredas ele-

verna att i sina hufvudämnen bedrifva mer omfattande själfständiga studier än i det nuvarande seminariet med endast 3-årig obligatorisk kurs varit möjligt, anser öfverstyrelsen, med hänsyd jämväl till öfriga bestämmelser i ifrågavarande förslag, att därest detsamma blir antaget och fastställt, erforderlig kompetens hos den, som aflagt s. k. lärarinneexamen, skulle finnas för erhållande af den rättighet, hvarom sökandena i petitionen anhållit. Hvad åter angår lärarinna, som aflagt afgangsexamen från seminariets tredje afdelning enligt hittills gällande bestämmelser, finner öfverstyrelsen, med hänsyn å ena sidan till de betänkligheter, som från de akademiska myndigheternas sida mycket allmänt uttalas mot bifall utan vidare till petitionen och å andra sidan till det behof af den ansökta rättigheten, som i vissa fall kan förefinnas, att rätt till inskrifning såsom studerande vid universitetet bör tillkomma sådan lärarinna, för det fall att hon fördjupat sina studier genom att komplettera nämnda examen på sätt, som om efterpröfning i ofvannämnda organisationsförslag säges, ett stadgande, som för den, som har allvarlig afsikt att fortsätta sina studier vid universitetet, ej lärer förefalla betungande.

Från allmänheten.

Till Redaktionen för Dagny!

Då Dagny vill sträfvä för tillvaratagande af kvinnornas ekonomiska intressen i egenskap af löntagare hos staten, får under-tecknad vördsamt anhålla om plats för nedanstående:

Småskolläraryrinnornas lönefråga.

Visserligen har i Dagny varit intagen en artikel om denna lönefråga, men den slutade så här: »För länge väntar ej den, som väntar på något godt». Det skulle då kunna tänkas, att denna fråga är löst på ett lyckligt sätt. Så är ej förhållandet. Tvärt om börja röster höja sig för att afknappa det begärda beloppet. Två millioner kronor äro ej småsaker! Men då man tänker på de många, som skola dela denna summa, blir hvarje del mycket liten. Har då landet anställt för många småskolläraryrinnor? På småskolläraryrinnemötet i Jönköping förra sommaren framhölls, att många småskolläraryrinnor hafva cirka 80 barn att undervisa, 6 klasser och hvarannandagsläsning samt 350 kr. lön. Har en folkskolläraryrinna en sådan skola, hvilket sällan inträffar, erhåller hon 900 kr. i årlig lön. Den, som något förstår skolarbetet, förmår äfven sätta sig in i, hvilket utslitande arbete utföres i sådana skolor. Kurserna aprutas ej, då barnantalet är stort och klasserna många och tiden kort. Läraryrinnornas arbete räcker långt utöfver de timmar, barnen äro i skolan. En småskolläraryrinna erhåller så bristfällig seminarieutbildning, att hon måste på alla fristunder arbeta på sin egen utbildning och hvarje kväll förbereda sig för kommande dags lektioner. Barnen måste erhålla ett visst kunskapsmått, om ej klander skall väckas. Mången småskolläraryrinna står bäfvande under första åren inför klassen, och kanske hon i förtviflan tänker: »Hur skall det gå till att med minsta möjliga kraftansträngning för barnen komma till bästa möjliga resultat?» Undervisningskonsten är svår, och gäller det att söka efter goda råd och hjälp i arbetet. Äfven småskolläraryrinnorna måste besöka skolmöten och föreläsningkurser och hålla sig skoltidningar, i annat fall kunna de riskera att blifva underhaltiga. Hur skall nu 350 kr. kunna räcka till allt? Denna ringa summa kan ej räcka till. Ofta händer det, att småskolläraryrinnor duka under på ett eller annat sätt.

En småskolläraryrinna berättade, att hon hade, då hon började sin verksamhet, skuld, och skulle hon afbetala densamma. En månad på hösten hade barnen betlof. Under denna tid reste hon hem till sina fattiga föräldrar och deltog med dem i bet-upptagningen och var, då hon började skolan igen, så uttröttad och öfveransträngd, att det dröjde länge, innan hon återhämtat sina krafter. Hon deltog i betodlingen därför att hennes föräldrar skulle under vinterns lopp sända till henne matvaror. En säng, en stol och ett bord hade hon lånat. Det var hela möblemanget. En annan omtalade, att hon i nära 20 år tjänstgjort i

samma skola, där hon ständigt undervisat ett 40-tal barn. Hon mindes under denna långa tid endast en glad examen. Hennes dagar hade varit så ytterst mörka. På sin ringa lön hade hon dessutom försörjt en syster. Sedan hon var utsliten och måste lämna skolan, hade hennes far strax underhållit henne, men nu stod hon vid hans bår och nämnde gråtande, att hon ej såg någon annan väg än den, som leder till fattighuset. I en skola är bostaden bristfällig, ej en solstråle tränger dit in, där nu läraryrinnan ligger i lungdot. Orsaken till hennes sjukdom ansåg läkaren vara dels bostaden och dels öfveransträngning. En annan måste för sin nervsjukdom lämna skolan efter 10 år, och påstod hon själf, att hon ej haft råd att skaffa sig det allra nödvändigaste, och kunde hon därför ej heller bibehålla sin hälsa. Många dylika exempel skulle kunna framdragas. De som bo i städer och större samhällen kunna knappast föreställa sig det dystra, försakande lif, en småskolläraryrinna på den aflägsna landsbygden måste föra. »Hvit Ljung» skildrar träffande den ängslan, fattigdom, nöd och förakt, en sådan ensam flicka får utstå. De mest aflägsna skolor äro äfven de minst aflönade. Det borde vara tvärtom. Arbetarna i dessa skolor nöta sina krafter i skolans tjänst så väl som andra, bättre lottade.

Tillhöra då ej småskolläraryrinnorna fosterlandet, eftersom de skola lida, strida och gå under, eller äro de så underhaltiga, att fosterlandet ej kan unna dem nödortfölg bärning? Märkvärdigt är det, att fosterlandet dock lämnar i deras händer, det dyrbaraste, barnen. Hvarför skall småskolläraryrinnornas arbete så ringa värderas, att dessa ej kunna tänka på sin aflöning utan att känna fruktan för framtiden?

Om man gör en noggrannare undersökning, finner man, att 550 kr. är endast en nödortfölg inkomst för en småskolläraryrinna. Obemedlade flickor genomgå seminarium och få en skuld af ca 700 kr. samt bosättningsskuld af ca 200 kr. En småskolläraryrinnas lefnadsomkostnader, skatter, lifförsäkring, amortering af skuld o. s. v. beräknas till 647 kr. En stor orättvisa är det, att staten aflönar sina tjänare så dåligt, att de måste antingen gå under eller underhållas af föräldrahemmen. Detta blir ej till skolans fördel. Är en läraryrinna nedtryckt af ekonomiska svårigheter, kan ej allt hennes nit och intresse riktas på skolan. Då hon tvingas att lefva under allt för torftiga omständigheter, ådrager hon sig lätt sjukdom, och skall hon med bruten hälsa framsläpa sitt lif, kan hon ej med glädje och kraft arbeta för de små. En god hälsa och någorlunda bekymmerfri framtid äro nödvändiga villkor för en läraryrinna, som skall med allvar och framgång arbeta i skolan. En framstående seminarieinspektör påpekade med rätta i ett föredrag, att folkskolan tagit ett godt steg framåt, därigenom att lärarnas löner förbättrats. Då nu folkskolläraryrinnorna och folkskolläraryrinnorna kunna se mot en ljusare framtid, är det rättvist, att småskolläraryrinnorna, som handleda barnen, då de äro mest ömtåliga och mottagliga för goda intryck erhålla af riksdagen det stöd och den hjälp, som erfordras.

A. E.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmana vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens.

Notiser.

Hvita bandets årsmöte. Under diskussionen om frågan »Kan Hvita bandet på något sätt motvärka spridandet af i osedligt syfte utgifna böcker m. m.», framkom förslag om, att man genom att öfva påtryckning på riksdagen skulle värka för införande af obligatorisk undervisning i sexuell hygien i skolorna, hvarjämte följande resolution antogs:

Hvita bandet tror på samma renhetslag för man och kvinna och vill värka för släktets fostran till sedlig renhet (både inom och utom äktenskapet). Vi önska förbättrade äktenskapslagar, som kunna skänka kvinnan en högre och friare ställning, men vi fasthålla det lagstadgade äktenskapet som grundval för hem och samhälle, och vi motsätta oss alla läror om rätten till fria för-

bindelser och s. k. steril kärlek. Vi kräfvä renhet inom litteratur och konst, och vilja, i den mån vi kunna, bekämpa osedliga inflytelser på dessa områden. Vi vilja skydda de värnlösa och upprätta de fallna, och därvid förkasta vi prostitutionens reglementering, då denna förnedrar kvinnan och binder henne vid lasten, vilseleder den manliga ungdomen samt utgör det starkaste stöd för dubbelmoralen.

Genom denna ståndpunkt vilja vi häfda föreningens i dess stadgar angifna syfte att värka för sedligheten och den allmänna moralens höjande.

*

Dagens förhandlingar inleddes med bön kl. half 10. Därefter antogs en resolution i nikotinfrågan.

Ett förslag om upprättande af vandringsbibliotek antogs enhälligt och anslogs för ändamålet 2,000 kr.

Ett föredrag af fröken Elin Nilsson om passivitet och aktivitet i föreningslivet åhördes med stort intresse och applåderades lifligt.

Därpå upptogs till diskussion rösträttsfrågan, i hvilken följande resolution antogs:

»Hvita bandet uttalar sitt beklagande öfver att — trots det energiska arbete, som utförts af föreningen för kvinnans rösträtt och trots det socialpolitiska intresse, som kvinnorna ådagalagt — det icke lyckades dem att få sin rösträttsfråga löst på samma gång som männen.

Men, då fosterlandet behöfver kvinnornas så väl som männens krafter på de många samhälleliga arbetsfälten, och då rösträttsfrågan i sin helhet ej kan anses löst, så länge hälften af befolkningen lämnas utan allt direkt inflytande på lagstiftningen, uttala vi den förhoppningen, att regering och riksdag i en snar framtid måtte behjerta kvinnornas rättmätiga kraf och framlägga förslag om samma politiska rättigheter för kvinnor som för män.»

I förbudsfrågan antogs en resolution af följande lydelse:

»Då rusdryckshandteringen gör vårt folk med hvarje dag fattigare, sjukare, brottsligare, med hvarje nytt släktled mera degeneradt, förklara vi härmed, att vi anse det vara svenska staten ovärdigt att tillåta rusdryckshandtering och skaffa sig vinst däraf. Vårt mål är att få fullständigt förbud mot införande, tillverkning och försäljning af alkohol för annat än medicinskt, tekniskt eller därmed jämförligt ändamål.»

I frågan, huruvida »Hvita bandet» skall kunna göra något för att motvärka annonserandet och spridandet af i osedligt syfte utgifna böcker, skrifter och medel, antogs en resolution, i hvilken man vädjar till prässens medvärkan i denna trängande kamp.

Valrörelse- och rösträttsmöten. Å valmötena i Götene och Lidköping d. 24—25 juli, då därvarande representanter för Kållands, Kinne och Kinnefjärdings valkrets — herr Månsson i Tusagården, högerman — redogjorde för riksdagens arbete under den gångna perioden, begärdes ordet af fru Frigga Carlberg för att tala om kvinnans politiska rösträtt.

På ordförandens till mötet framställda fråga, huruvida fru C. skulle tillåtas tala, svarades ett entusiastiskt ja. Efter anförandet följde ett lika kraftigt bifall. Detta torde tillskrivas de å mötet ganska talrikt representerade arbetarna.

Den 2 aug. hölls ett frisinnadt möte i Götene för att uppsätta vänsterkandidat. Mötesanordnarna hade framställt önskan att få en kvinnlig talare, och hade fröken Signe Wollter åtagit sig uppdraget.

Å Lidköpingsmötet — besökt af uteslutande landtmän — gick det inte så alldeles lätt för fru C. att få ordet. Bland ja-ropen hördes ett par ganska kraftiga nej, men sedan ordföranden, friherre von Klingspor, lagt sitt ord i vågskålen, lugnades sinnena och tio minuter anslogos åt kvinnornas rösträttsfråga.

Ordföranden ägnade några vänliga tröstens ord åt talarinnan och slöt med »löftet», att »när den tid kommer — och den torde tyvärr icke vara så aflägsen — att Sveriges män behöfva hjälp af Sveriges kvinnor, då komma de och be om den».

Men när kvinnorna — som nu — komma och be om männens hjälp, då — —

Var finns Lidköpings F. K. P. R.?

Å mötet syntes icke en enda kvinna.

Söndagen d. 2 aug. talade fru Carlberg i Jonsered och följande dagar å valmöten i Halland.

I Strömstad anordnar därvarande F. K. P. R. ett större möte med flera talare. Stor tillslutning väntas.

Den socialdemokratiska kvinnokongressen för Sverige, Norge och Danmark öppnades på söndag förmiddag i Folkets hus. Deltagarnas antal uppgick till 83, däraf två från Norge och en från Danmark.

Vid kongressens början utfördes under det lifligaste bifall sång af Sthlms allm. kvinnoklubbs sångkör.

Kvinnoklubben och en del fackliga organisationer ha sändt ett 60-tal ombud. Norska arbetarepartiet har tvenne representanter och Köpenhamns kvinnliga soc.-dem. rösträttsförening en. Det svenska arbetarepartiets styrelse företrädes af riksdagsman Nils Persson och A. Veidenhajjn samt landsorganisationen af riksdagsman H. Lindqvist.

Mötesdeltagarna hälsades välkomna af Fru Anna Sterky. Att leda förhandlingarna valdes fru G. Månsson, Stockholm, Anna Ekberg, Malmö, och Emma Eriksson, Arlöf. Sedan en del andra val förrättats öfvergick kongressen till debatt om årsberättelsen. Af denna framgick, att omkring 70 nya klubbar bildats under det sist förflutna året.

Därpå vidtog debatt om bildandet af ett förbund bland de socialdemokratiska kvinnorna. Debatten inleddes af fru Sterky, som framhöll, att det kräddes fastare former för en verklig kvinnlig socialdemokratisk rörelse än de nuvarande. Tanken på konstituerandet af ett särskildt kvinnligt förbund hade på sina håll missuppfattats på så sätt, att man trott det vara meningen att skapa en ny stat i den redan förut befintliga socialdemokratiska staten. Så var emellertid icke meningen. Det eventuella förbundet skulle vara det centrala i organisationen för agitation och upplysningen bland arbetarklassens kvinnor. Debatten härom, som blef liflig och långvarig, hann ej slutföras, utan fortsattes på måndagen.

Något definitivt beslut i frågan kunde dock ej heller på måndagen fattas, utan beslöts att uppdraga åt ett särskildt utskott att med stöd af den förda debatten uppgöra förslag i den viktiga frågan.

Upplysningsfrågan, som sedan behandlades, inleddes af fil. kand. Rick. Sandler, Uppsala. Följande resolution antogs enhälligt:

»Då kongressen anser studiecirklarna vara en form för självbildningsarbete, som i förhållande till den enkla apparaten visat sig medföra synnerligen goda resultat, uppmanar kongressen kvinnoklubbarnes medlemmar att bilda studiecirklar eller inträda i redan bildade sådana.»

Från de socialdemokratiska kvinnorna i den finska landtdagen anlände en telegrafisk hälsning med maning till de svenska kvinnorna att ifrigt kämpa för sin rösträtt.

Kongressen, som beräknas taga fem dagar i anspråk, pågår ännu, när veckans n:r af Dagny lägges i press, hvarför vi först i nästa n:r kunna lämna några korta referat af de tre senare dagarnas förhandlingar.

Rättelse: I föreg. n:r i artikeln »Miss Anna Shaw contra Mrs Humphry Waard» har insmugit sig ett tryckfel. Å sid. 386, sista spalten, skall nämligen »Förenta staterna» utbytas mot »staten».

Bland Edra bekanta finnas säkert många, som ännu ej prenumererat på DAGNY. Upplys dem om tidningens tillvaro, sträfvan och mål och sök förmå dem att understödja desamma genom prenumeration.

"HEMTREFNAD"

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd "HEMTREFNAD" genom prenumeration!

Vejbystrands Sjukhem vid Skelderviken

(Barkåkra station, Väst kustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mot-tager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Extra fina Dörrskyltar, Stämplrar och Sigill

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

Till Föräldrar Sverige rundt!

Folkskolans Barntidning utgår i år i sin sjuttonde årgång. Kanske ha ni likväl ännu ej försökt den för era barn! Gör det då under detta år, och ni ska få se, huru roligt era barn få af sin tidning hela året, och med hvilket intresse de skola läsa den.

Af innehållet 1908 må särskildt nämnas: följte tongen *Hjälten bland hjältar* eller *Charles Gordons lif och stordåd*, skildrade af MARIE-LOUISE GAGNER, med omkring fyrtio illustr. af Edv. Berggren; *Våra konstskatter i Nationalmuseum* af CARL G. LAURIN samt *Biografier af svenska förf.* af MARIE-LOUISE GAGNER.

Dessutom en mängd sagor och berättelser af våra på området bästa förf., allt rikt illustrerad.

Folkskolans Barntidning erkännes enstämmt som »Sveriges obestridd främsta, finaste och bäst redigerade barntidning».

Folkskolans Barntidning utkommer en gång i veckan med 36 nummer om året. Erhålls å alla postanstalter och kostar endast 1: 65 för helt och 90 öre för halft år. Stor prisnedsättning för skolor.

Folkskolans Barntidning utgifves och redigeras af

Stina Quint.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4: 50 för $\frac{1}{1}$, 2: 50 för $\frac{1}{2}$, och 1: 25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men alltid minst 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla ens adress i ett och samma paket sänder alla beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. 5 $\frac{1}{2}$ proc.

Mot sensträckningar

lika väl som kross-skador m. m. har Salubrin befunnits vara ett utmärkt behandlingsmedel, om det användes som i beskrifningen angifves. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & Co, Stockholm.

Kemisk Tvätt. A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7½ öre pr mm.)

SLÖJDLÄRARINNA. Plats sökes af undervisningsvan person, som genomgått Lundinska kursen och Handarbetets vänner i Stockholm samt 2 slöjdkurser på Nääs. Svar till 22 år, Alingsås, p. r.

GLADLYNT, MUSIKALISK FLICKA med 6-klassig Elementarbildning, söker plats i bättre familj, häst Sthlm, som hjälp och sällskap. Goda betyg finnes. Lön önskas. Svar till »plats i Augusti». Falun p. r.

UNG, BILDAD FLICKA, som genomgått Nancy Envalls Husmoderskola och är van vid husliga sysslor, önskar plats i familj häst på landet. Kan om så önskas äfven undervisa nybörjare i musik. Svar till »I. A.», p. r., Karlstad.

LÄRARINNA, energisk, intresserad af sitt kall, söker plats, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk, söker plats. Talar franska, engelska. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

LEDIGA PLATSER.

EN LÄRARINNEPLATS vid Gudmundrå högre folkskola, hvilken tillträdes under senare hälften af instundande Oktober, sökes hos skolrådet i Gudmundrå, adress *Kramfors*, före den 15 instundande Augusti. Undervisningsskyldighet: naturkunnskap, hushållslära, handledning af praktiska öfningsarna i skolköket samt handarbete och kvinnlig gymnastik.

Lön i ett för allt 750 kronor och fria middagar i skolköket. Gudmundrå den 23/7 1908. **Skolrådet.**

LÄRARINNETJÄNSTEN vid nyinrättade folkskolan i *Örkelljunga* kyrkoby sökes hos skolrådet 60 dagar efter första kungörandet i Post- och Inrikes tidningar. Lön enligt lag. Platsen tillträdes den 1 nästa oktober. Huruvida skolan blir samskola eller flickskola är ännu ej bestämt. Örkelljunga den 15 juni 1908.

J. A. Burén.

Skolrådets ordförande. Adress *Örkelljunga*.

VID MINDRE FOLKSKOLA (fast) i Holmsjön af *Ljusnarsberg*, Örebro län, är lärarinneplats ledig att genast sökas. Skolan belägen cirka 12 kilometer från Kopparbergs köping och Ljusnarsbergs kyrka. Barnantalet ringa. Begynnelselön 500 kr.

Skolrådet.

KUNGÖRELSE. Sedan *Kvistbro* församling i Örebro län beslutat att e. o. folkskolläraryrkefattningen vid Svartå bruk skulle inrättas som ordinarie, kunna kompetenta kvinnliga sökande insända sina ansökningshandlingar till skolrådet senast 60 dagar efter denna kungörelses införande i Post- och Inrikes tidningar. Skolan omfattar folkskolans 1 och 2 klasser, lön efter lag, bostaden utgöres f. n. af 1 rum och kök samt 40 kr. ersättning för felande rum. Platsen tillträdes den 1 nästa januari.

Kvistbro, adr. *Gropen*, den 30 juni 1908.

Skolrådet.

ORDINARIE LÄRARE eller **LÄRARINNEBETFATTNINGARNA** vid *Hedkärva* och *Avestbo* fasta folkskolor i Västanfors församling i Västmanlands län sökas hos skolrådet i Västanfors (adr. *Västanfors*) inom sextio dagar från första kungörandet häraf i Post- och Inrikes tidningar den 2 juli 1908. (Ny ansökningstid.) Minimilön för lärare 1,100 kronor och för lärarinna 1,000 kronor.

Eventuell slöjd för gossar.

Västanfors den 29 juni 1908.

Skolrådets ordförande.

LÄRARINNETJÄNSTEN vid fasta förenade folk- och småskolan vid Åboö, *Ripsa* församling, Södermanlands län, sökes inom 60 dagar efter första annonsen i Post- och Inrikes tidningar hos skolrådet i *Ripsa*. Lön enligt lag.

VIKARIE för hösttermin, som börjar den 1 september, sökes ock. *Ripsa, Valhalla*, den 15 juni 1908.

Skolrådets ordförande.

LÄRARINNA, undervisningsvan, kunnig i språk och musik, erhåller plats i prästgård instundande höst att undervisa två Flickor, 12 och 8 år. Svar till »W. Gustaf», *Kopparbergs län*.

FÖRESTÅNDARINNEPLATSEN vid *Klippans Samskola* är af en händelse ledig att tillträdes instundande hösttermin. Ansökan med uppgift om löneanspråk jämte betyg torde snarast insändas till Styrelsen för Samskolan, *Klippan*.

SOM VÄRDINNA och uppfostrinna finner duglig och godlynt ung dam ett godt hem efter ansökan med foto. till »Villan», postfack N:o 44, Sundsvall.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 54 Drottninggatan.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.
A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöverlätelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag. Kontorstid kl. 1/2 10—4.

ÅHLINSKA SKOLAN.

:: Högre fullständigt läroverk för flickor. ::

Läroverket inflyttar höstterminen 1908 i sin nya lokal *Dalagatan 16 och 18*.

Gymnasium med dimissionsrätt på latinlinjen A. och B. samt reallinjen. Elementarskola med 8 klasser. Småskola, i hvilken äfven gossar mottagas. Förberedande seminariekurs. Fortsättningsskola.

Repetitionskursen med de gossar, som söka inträde i Allmänna läroverken, börjar onsdagen 12 augusti kl. 10 f. m. i den nya lokalen. Upplysningar lämnas och anmälningar om nya lärjungar (äfven nybörjare) mottagas i skolans expedition *Dalagatan 16 och 18*, 2 tr., tisdagar och fredagar 12—2. A. t. 78 18. R. t. 87 55.

HEDDA ÅHLIN.

Föreståndarinn.

(S. T. A. 210 141.)

:: Kristinehamns Praktiska Skola ::

Sveriges största och mest mångsidiga praktiska läroanstalt börjar i höst sitt **31:a** läsår med följande **Fackafdelningar**:

Allmänna afdelningen, afsedd för allmänbildning.

Allmänna Handelsafdelningen, valfria ämnen. **Högre Handelsafdelningen** (obligatoriska ämnen) med avslutade kurser.

Rit- och Byggnadsafdelningen: 1. Maskinafdelning. 2. Byggnadsafdelning. 3. Högre byggnadsafdelning (obligatorisk kurs med slutpröfning).

Förberedande afdelning: 1. Till statens landbruksinstitut. 2. Bergskolans högre afd. 3. Tekniska skolor. 4. Realskoleexamen.

Hufvudkurser börja 1 aug., 1 okt., 1 nov. och 9 jan.

Prospekt mot dubbelt porto. Bref adresseras endast till: *Praktiska Skolan, Kristinehamn*.

Rikstelefon 115. — OBS! Ny, tidsenligt lokal med härligt läge.

CARL PEHRSON.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Statens yrkes- och arbetsskola för kvinnor i Basel. Af *Naima Sahlbom*.

Kvinnorörelsen i Kina.

Tidigt uppe. Af *Ina Rogberg*.

Bref från Amerika. Af *C. v. K.*

Hans Larsson: Idéer och makter. Af *G. O. Adelborg*.

Lärarynnors rätt att aflägga universitetsexamina.

Från allmänheten.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.